

na eene ondervinding van veertig jaren. „Tegen de afschrijvers, zegt hij, hebben allen den mond vol van verwijten, en sommigen zóó, dat, wanneer ze eerst met de zwaarste beschuldigingen zijn uitgevaren tegen hunne onwetendheid en botheid en achteloosheid, ze hen tegelijkertijd voorstellen als een listig en sluw slag van lieden, zoo ongeveer vol van alle arglistigheden; maar onder welke omstandigheden zij hun werk verricht hebben, welke gereede, ja, noodzakelijke aanleiding zij hadden om zich te vergissen, welke hinderlagen hen als 't ware omringden, dat wordt door niet velen kalm en bedaard overwogen; en toch, indien zij dat deden, dan zouden ze in de eerste plaats in hun oordeel het eigenlijke karakter der menschen scheiden van den uitslag van hun werk ten opzichte van onze doeleinden. Dit althans moet men vóór alles in het oog houden, dat er voor een bedrog, dat er op uit was om de lezers met opzet te misleiden en in eene verkeerde meening te brengen al ware het ook maar over de geringste kleinigheid, geene enkele verlokking noch ook eenig uitzicht op het behalen van een greintje roem bestond en dat er van zulk een bedrog in de profane schrijvers voor een nauwgezet beoordeelaar schijn noch schaduw aanwezig is” 1). En dit geldt niet alléén van de schrijffouten, maar ook van de interpolaties 2). Niet zóó absoluut, maar toch weinig minder sterk oordeelt een ander beroemd philoloog, die ook zijn geheele lange leven aan de studie der overlevering heeft gewijd, Fr. Blass: „bij al deze interpolaties is bona fides, en niet zoo zeer bedriegelijke sluwheid als domme onnoozelheid; toch kan er ook

1) Madvig, *Adversaria critica*, Hauniae 1871, dl. I, p. 10 „*Librarios increpant omnes nounulli ita, ut, cum ignorantiam et stuporem et negligentiam eorum gravissimis prosciderunt conviciis, eosdem callidos quosdam astutosque homines fingant ac paene fraudulentos; qua condicione opus fecerint, quæ eos errandi opportunitas necessitasque, quæ quasi insidiæ circumsteterint, non ita multi placide et considerate iudicant; quod si facerent, separarent primum iudicando ipsum hominum animum ingeniumque et operæ ad nostrum usum eventum. Id quidem tenendum ante omnia est, fraudis, quæ ad decipiendos deliberato consilio legentes et in falsam opinionem de ulla minima re inducendos spectaret, neque illecebras ullas ac ne tenuissimæ quidem gloriolæ præmium fuisse neque in his, quos profanos appellamus, scriptoribus ullum vestigium prudenter iudicanti apparere.*”

2) Pag. 92: „*Nam ut in prosæ orationis scriptoribus annotationes marginales interdum licenter et temere finguntur, sic in poetarum operibus nimis facile versus singuli complures in suspicionem adducuntur a nescio quibus interpolatoribus et falsariis eo consilio compositi esse, ut veris intersererentur; nam prorsus fraudulentos nobis, non simplices homines rudesque critici quidam fingunt.*”